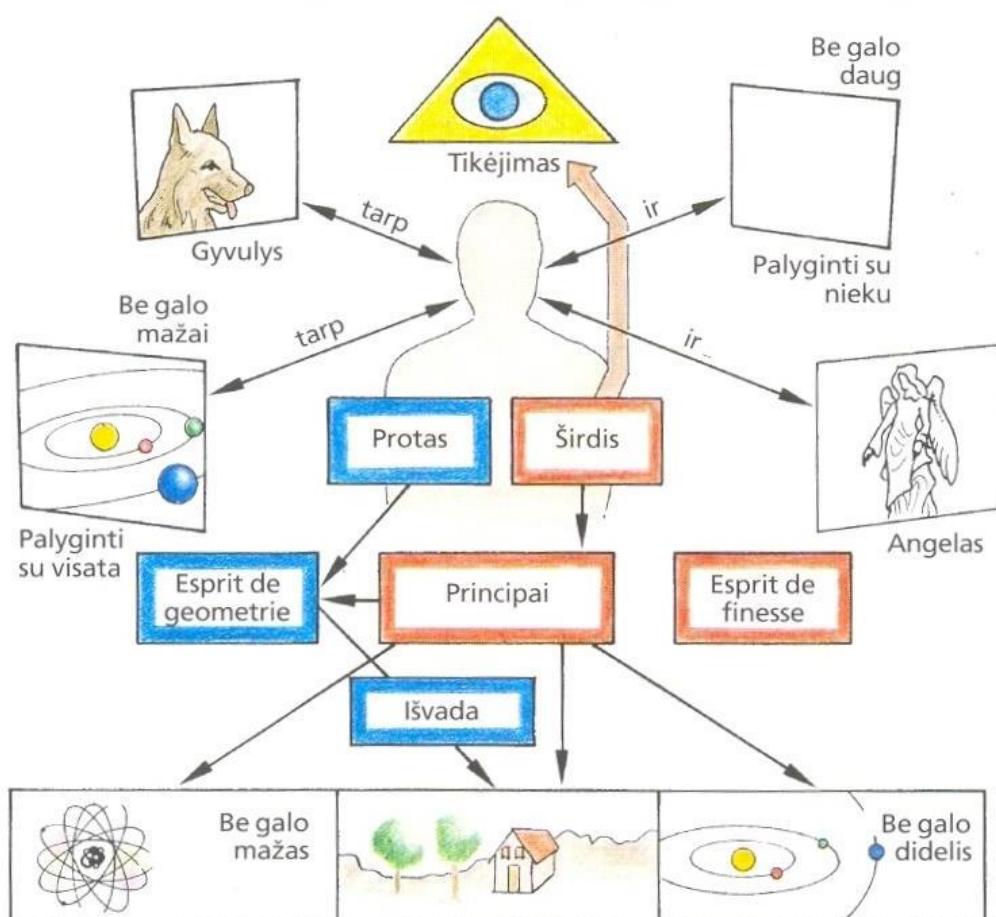

FILOSOFIJA

Brandos egzamino užduoties pavyzdys

I dalis

1 užduotis. Remdamiesi pateikta schema ir žiniomis, argumentuotai atsakykite į 1.1–1.5 klausimus.

Šaltinis: P. Kunzmann, F. B. Burkard, F. Wiedmann,
Filosofijos atlasas, Alma littera, Vilnius, 2000.

Esprit de geometrie (pranc. k.) – matematinė dvasia
Esprit de finesse (pranc. k.) – įžvalgioji dvasia

1.1. Kodėl, pasak Paskalio, žmogus yra maštanti nendrė? Pateikite du argumentus.

Juodraštis

1. ....
 .....
 2. ....
 .....

(2 taškai)

1.2. Savais žodžiais paaiškinkite Paskalio matematinės dvasios sampratą.

Juodraštis

.....
 .....

(1 taškas)

1.3. Savais žodžiais paaiškinkite Paskalio išvalgiosios dvasios sampratą.

Juodraštis

.....
 .....
 .....

(1 taškas)

1.4. Argumentuotai atsakykite, kokią reikšmę Paskalis teikė tikėjimui. Glaustai išdėstykite Paskalio Dievo buvimo įrodymą.

Juodraštis

Tikėjimo reikšmė .....

Įrodymas .....

.....
 .....

(2 taškai)

1.5. Paaiškinkite Paskalio teiginį: „Širdis turi savo paskatų, kurių nežino protas“. Pateikite šį teiginį iliustruojantį pavyzdį.

Juodraštis

Paaiškinimas .....

Pavyzdys .....

.....

(2 taškai)

2 užduotis. Perskaitykite Lucijaus Anėjaus Senekos veikalą „Apie sielos ramybę“ ištrauką. Remdamiesi ištrauka ir žiniomis, atsakykite į 2.1–2.3 klausimus.

Žinoma, reikia pasirinkti ir žmones: ar jie nusipelnė, kad atiduotume dalį savo gyvenimo, ar įvertins prarastą mūsų laiką. Juk kai kurie galvoja, kad privalome jiems dirbti. Atenodoras sako neisias net pietų pas tokį, kuris jam už tai niekuo neatsimokės. Manau, suvoki, kad dar labiau neis pas tuos, kurie pietus ruošia vien iš draugo pareigos, kurie patiekalus laiko labdara, tarytum darytų garbę valgių nesaikingumu. Pašalink liudininkus ir žiūrovus – nedžiugins jų vienišos šunvaisės.

Lucijus Anėjus Seneka, *Apie sielos ramybę*. Vilnius: Tyto alba. 2007.

2.1. Ką turi galvoje Seneka, teigdamas, kad, renkantis draugus, būtina žiūrėti, ar jie verti jūsų draugystės? Pateikite pavyzdį iš šiuolaikinio gyvenimo.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Anot Senekos, ...</p> <p>.....</p> <p>Pavyzdys .....</p> <p>.....</p>

(2 taškai)

2.2. Kodėl nedera vaišių rengti vien iš „draugo pareigos“? Ką tokių vaišių rengimas sako apie požiūrį į draugą?

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Tokių vaišių nedera rengti, nes .....</p> <p>.....</p> <p>Tokių vaišių rengimas .....</p> <p>.....</p>
--

(2 taškai)

2.3. Kodėl gausios vaišės gali nedžiuginti, jeigu nėra liudininkų ir žiūrovų? Kodėl pokalbis su draugu gali būti laikomas tikromis bendravimo vaišėmis?

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Gausios vaišės gali nedžiuginti .....</p> <p>.....</p> <p>Pokalbis su draugu gali būti laikomas tikromis bendravimo vaišėmis, nes .....</p> <p>.....</p>
--

(2 taškai)

3.1. užduotis. Remdamiesi Imanuelio Kanto filosofija, atlikite 3.1.1–3.1.2 užduotis.

3.1.1. Užbaikite moralinio svarstymo formuluotę pagal I. Kantą. Savais žodžiais paaiškinkite šią formuluotę.

Juodraštis

Jei konkrečioje situacijoje man iškyla klausimas „Ką aš privalau daryti?“, „Kaip aš privalau pasielgti?“, tai iš šios pamatinės struktūros išplaukia toks moralinis svarstymas: elkis taip, kad .....

.....

.....

Paaiškinimas .....

.....

(2 taškai)

3.1.2. Pateikite du elgesio pavyzdžius, suformulavę juos kategorinio imperatyvo forma.

Juodraštis

1. ....

2. ....

(2 taškai)

3.2. užduotis. I. Kanto kategorinis imperatyvas teigia: „Elkis taip, kad nei savo asmenyje, nei kieno nors kito asmenyje niekada žmogaus nepanaudotum vien kaip priemonės, o visada kaip tikslą.“ Remdamiesi šiuo imperatyvu, atsakykite į 3.2.1–3.2.2 klausimus.

3.2.1. Ką reiškia, kad asmuo man yra tikslas? Pateikite tokios situacijos pavyzdį.

Juodraštis

Reiškia .....

.....

Pavyzdys .....

.....

(2 taškai)

3.2.2. Ką reiškia, kad asmuo man yra priemonė? Pateikite tokios situacijos pavyzdį.

Juodraštis

Reiškia .....

.....

Pavyzdys .....

.....

(2 taškai)

4 užduotis. Perskaitykite Aristotelio „Nikomacho etikos“ ištrauką ir atsakykite į 4.1–4.3 klausimus.

Tas, kuris pernelyg bijo, yra bailys; jam būdinga bijoti, ko nereikia ir kaip nereikia, ir visi kiti panašūs dalykai. Jam trūksta ir drąsos; ir skausmo ištiktas jis, aiškiai matyti, perdėtai kenčia. Taigi bailys yra žmogus be vilties, jis visko bijosi. O narsuolis – priešingai: drąsa jam suteikia pasitikėjimą ir viltį. Taigi su tais pačiais dalykais susiduria ir bailys, ir nutrūktgalvis, ir narsuolis, tik skirtingai į juos reaguoja: pirmieji du reaguoja arba perdėtai, arba per silpnai, o trečiasis laikosi vidurio ir elgiasi taip, kaip reikia. Nutrūktgalviai elgiasi neapgalvotai: jie trokšta pavojų, bet kai pavojai ištinca, nuo jų traukiasi; narsieji veiksmais būna narsūs, o prieš tai – ramūs. Taigi, kaip jau sakėme, narsumas yra vidurys tarp to, kas mūsų minėtose situacijose sukelia beprotišką pasitikėjimą, ir to, kas sukelia baimę. Narsuolis pasiryžta veikti ir ištveria iki galo todėl, kad tas veiksmas yra kilnus, arba todėl, kad jo neatlikti būtų gėdinga. Siekti mirties dėl skurdo arba dėl [nelaimingos] meilės, arba dėl kokio nors sielvarto yra ne narsuolio, o greičiau bailio ypatybė. Juk vengti gyvenimo sunkumų ir iškęsti mirtį ne todėl, kad tai būtų kilnu, o tik kad išvengtum nelaimių, – tai ištižimas.

Aristotelis, *Nikomacho etika*.

4.1. Aristotelio etikai būdinga aukso vidurio taisyklė. Kaip ji atskleista pateiktoje ištraukoje? Ar ši taisyklė aktuali šiandien? Argumentuotai atsakykite.

Juodraštis

Aukso vidurio taisyklė šioje ištraukoje atskleidžiama .....

.....

Taisyklės aktualumas šiandien .....

.....

.....

(2 taškai)

4.2. Parašykite A ir B reikšmės.

A	B	bailumas
I _____ I	I _____ I	I _____ I
yda	dorybė	yda

Juodraštis

A – .....

B – .....

(2 taškai)

4.3. Kokios dar dorybės gali būti būdingos drąsuoliui? Pateikite du pavyzdžius.

Juodraštis

1. ....

2. ....

(2 taškai)

5 užduotis. Perskaitykite ištraukas, teiginį ir argumentuotai atsakykite į 5.1–5.3 klausimus.

Aplinkybės, kuriose atsiduria techninės meno reprodukcijos produktas, apskritai gali ir nepaliesti paties kūrinio, tačiau bet kuriuo atveju jos nuvertina jo Čia ir Dabar. Tai galioja ne vien tik meno kūriniui, bet ir, pavyzdžiui, filme matomam kraštovaizdžiui, tačiau meno objektuose šiuo veiksmu užkabinama jautriausia jų šerdis (tokios pažeidžiamos šerdies neturi nė vienas natūralus objektas). Tai – tikrumas. Kokio nors daikto tikrumas yra visa tai, kas perduodama iš kartos į kartą nuo pat jo atsiradimo – pradedant jo egzistencijos trukme ir baigiant istoriniu liudijimu. [...] Tai, ko čia trūksta, vienu žodžiu galima pavadinti aura ir pasakyti: meno kūrinio techninio reprodukuojamumo epochoje jo aura nenyksta. [...] Auros sąvoką būtų pravartu pailiustruoti gamtos objektų auros pavyzdžiu. Ją apibrėžiame kaip unikalų kad ir labai artimo daikto tolybės apsireiškimą.

V. Benjaminsas, „Meno kūrinys jo techninio reprodukuojamumo epochoje“, *Nušvitimai*. Vaga: 2005.

Teiginys: V. Benjaminsas išskiria visuomenines auros nenykimo sąlygas – šiuolaikinių masių troškimą viską erdviškai priartinti ir techniškai reprodukuoti.

5.1. Paaiškinkite, kodėl Siksto koplyčios nuotrauka meno albume, anot V. Benjamino, nebeturi auros. Ar turėtų aurą Siksto koplyčios nutapyta kopija?

Juodraštis

Paaiškinimas .....

.....

Kopija .....

.....

(2 taškai)

5.2. Kodėl šiuolaikinėje masinėje visuomenėje įprasta reprodukuoti (fotografuoti, filmuoti ir pan.) tikrovę bei meno kūrinius? Ar tai kaip nors keičia jos santykį su tikrove ir menu? Argumentuokite.

Juodraštis

Reprodukuoti įprasta, nes .....

.....

Santykis .....

.....

(2 taškai)

5.3. V. Benjamino ištraukos kontekste pakomentuokite pateiktą nuotrauką. Paaiškinkite, kodėl šventumas nenyksta, atsidūręs ant kasdienio naudojimo daiktų.

Juodraštis

Komentaras .....

.....

.....

.....

.....

Paaiškinimas .....

.....

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

6 užduotis. Perskaitykite ištrauką ir atsakykite į 6.1–6.3 klausimus. Savo nuomonę argumentuokite.

Dievas pagal paslaptinius išminties dėsnius sukūrė šiuos pasaulio namus. [...] Tačiau, užbaigęs darbą, kūrėjas panorą, kad būtų kas nors, kas pajėgtų įvertinti tokį didelį darbą, pamiltų jo grožį ir stebėtusi jo užmoju. Taigi, sukūręs visus daiktus [...], ėmė pagaliau galvoti apie žmogaus sukūrimą. Tačiau nebuvo nei jokio pavyzdžio, pagal kurį būtų galėjęs sukurti naują palikuonį, nei lobyne nebuvo nieko, ką būtų galėjęs dovanoti naujajam sūnui kaip palikimą [...]. Pagaliau aukščiausiasis kūrėjas nusprendė, kad tas, kuriam jis negali duoti nieko savita, turėtų bendra su kitais visa tai, kas buvo būdinga atskiriems kūriniais. Taigi jis sutiko, kad žmogus – neaiškios išvaizdos būtybė, įkurdino jį pasaulio centre ir taip jam tarė: „Neduodame tau, o Adomai, nei nustatytos vietos, nei būdingos išvaizdos, nei kokių nors ypatingų pareigų, kad vietą, išvaizdą ir pareigas turėtum pagal savo norą, savo valia ir savo sprendimu. Visų kitų būtybių prigimtis yra apibrėžta ir apribota pagal mūsų nurodytus dėsnius. Tau nėra jokių apribojimų: atiduodu tave į tavo paties rankas, [...] kad, būdamas laisvas ir pagarbos vertas kūrėjas, pats sau suteiktum tokią formą, kokios nori.

Dž. Piko dela Mirandola, „Kalba apie žmogaus orumą“, *Filosofijos istorijos chrestomatija. Renesansas*. Vilnius: Mintis, 1984.

6.1. Kodėl šios ištraukos autorius teigia, jog žmogaus prigimtis nėra apibrėžta, bet visgi žmogų jis laiko „laimingiausia ir labiausiai susižavėjimo verta būtybe“? Pateikite žmogaus bruožą, dėl kurio žmogumi verta žavėtis, pavyzdį.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Žmogus .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Pavyzdys .....</p>
--

(2 taškai)

6.2. Kaip žmogaus prigimties neapibrėžtumas lemia, jog jam yra atviros galimybės, kurios neprieinamos gyvūnams? Pateikite galimybių, kurias turi žmogus dėl savo prigimties neapibrėžtumo, pavyzdį.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Žmogaus prigimties neapibrėžtumas .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Pavyzdys .....</p>

(2 taškai)

6.3. Kodėl, anot ištraukos autoriaus, žmogaus prigimties neapibrėžtumas leidžia jam pamilti pasaulio grožį ir stebėtis kūrėjo užmoju? Pateikite žmogaus gebėjimo pamilti pasaulio grožį ir stebėtis pasaulio kūrėjo užmoju pavyzdį.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Žmogaus prigimties neapibrėžtumas .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Pavyzdys.....</p>
--

(2 taškai)

II dalis

Remdamiesi visais trimis pateiktais šaltiniais, parašykite filosofinę esė. (20 taškų)

TEMA

„Absurdiškumo jausmas gali priblokšti bet kurį žmogų ties bet kuriuo gatvės kampu. Pats savaime jis neapčiuopiamas, tačiau jau vien dėl to keblumo jis vertas apmąstymo.“ (Alberas Kamiu)

A šaltinis

Visi didieji darbai ir visos didžiosios mintys prasideda nuo juokingai menkų dalykų. Didieji kūriniai dažnai gimsta ties koku nors gatvės kampu ar restorano prieangyje. Taip ir absurdas. Absurdo pasaulis labiau nei kuris nors kitas taurumo semiasi iš savo varganos kilmės. Tam tikromis aplinkybėmis, kai paklaustas, apie ką galvoja, žmogus atsako „apie nieką“, jis, galimas daiktas, apsimeta.

Kartais dekoracijos sugriūva. Kėlimasis iš ryto, tramvajus, keturios valandos kontoroje arba gamykloje, pietūs, tramvajus, keturios valandos darbo, vakarienė, miegas – pirmadienį, antradienį, trečiadienį, ketvirtadienį, penktadienį bei šeštadienį – viskas vyksta tuo pačiu ritmu, ir šitaip netrikdomai žengiama tuo keliu didžiąją gyvenimo dalį. Tik vieną gražią dieną iškyla tasai „kodėl“, ir viskas prasideda tuo pasityčiojimu, kuriame atsiranda nuostabos. [...] Pasidygėjimas yra paskutinė mašinalaus gyvenimo apraiška, bet sykiu ir akstinas išjudėti sąmonei. Jis ją pažadina ir provokuoja tolesnę dalykų eigą. O tolesnė eiga – arba nesąmoningas grįžimas į tą veiksmų grandinę, arba galutinis nubudimas.

Ištrauka iš Albero Kamiu knygos *Sizifo mitas*.

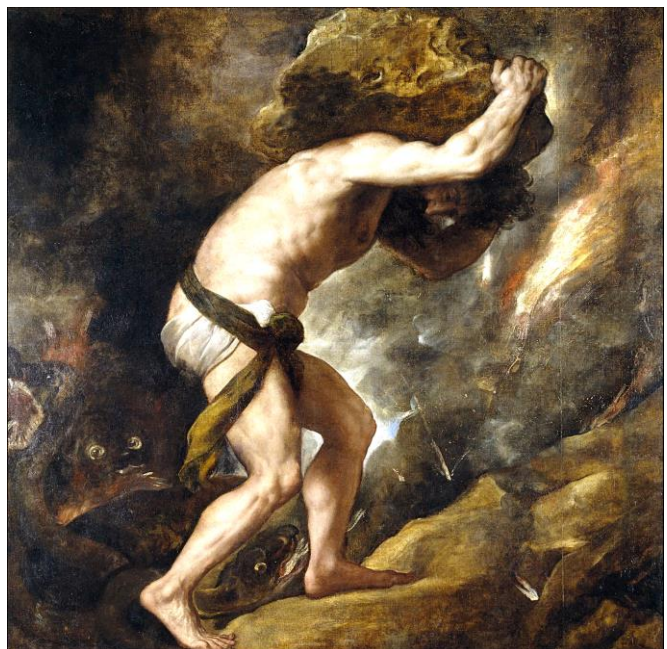
B šaltinis

Žmogus yra ne tik toks, kokį pats save suvokia, bet ir toks, koks nori būti, o kadangi jis save suvokia jau egzistuojamas, kadangi nori savęs jau įpuolęs į egzistenciją, žmogus yra ne kas kita, kaip tik tai, kuo jis pats save padaro. Toks būtų pirmasis egzistencializmo principas. [...] Žmogus yra aukštesnio rango nei akmuo ar stalas. Mes norime pasakyti, kad žmogus pirmiau egzistuoja, t. y. jis visų pirma yra tas, kas sąmoningai suvokia projektuojąs save į ateitį. Taigi, žmogus pirmiausia yra metmenys, projektas, gyvenimas subjektyviai, o ne samana, puvėsis ar žiedinis kopūstas. [...] Žmogus bus tai, kuo jis save suprojektuos. [...] Jei egzistencija yra pirmesnė už esmę, žmogus yra atsakingas už tai, kuo jis yra. Taigi, pirmasis egzistencializmo žingsnis – atiduoti į žmogaus rankas visa, kas jis yra, ir užkrauti ant jo pečių visišką atsakomybę už savo egzistenciją. O teigdami, kad žmogus yra atsakingas už save, turime omenyje ne tai, kad jis atsakingas vien už savo individualybę, o tai, kad jis atsakingas už visus žmones.

Ištrauka iš Žano Polio Sartro paskaitos
Egzistencializmas – tai humanizmas.

C šaltinis

Ticiano paveikslas „Sizifas“, 1548–1549 m.

www.britannica.com

JUODRAŠTIS

A large rectangular area with a dotted grid pattern, intended for writing a summary.

A large rectangular area containing horizontal dotted lines for writing.